

भेरीगंगा नगरपालिका

स्थानीय राजपत्र

खण्ड : ३

संख्या : ५

मिति : २०७६ साउन २०

प्रस्तावना :

विद्यालय क्षेत्र विकास कार्यक्रमको अवधारणा बमोजिम भेरीगंगा नगरपालिका क्षेत्रभित्र प्रारम्भिक बालशिक्षादेखि कक्षा बाह्रसम्मको विद्यालय शिक्षालाई गुणस्तरीय र समयानुकूल बनाउन दुई वा दुईभन्दा बढी आधारभूत तथा माध्यमिक विद्यालयहरूलाई एउटा विद्यालयमा गाभी विद्यालय समायोजन गर्न, सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयहरूमा प्रधानाध्यापक व्यवस्थापन गर्न र विद्यार्थी संख्याको अनुपातमा शिक्षक व्यवस्थापन गर्न दरबन्दी मिलान सम्बन्धी कार्यलाई व्यवस्थित रूपमा अगाडि बढाउनका लागि स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ को (ज) र भेरीगंगा नगरपालिका नगर शिक्षा ऐन, २०७५ को दफा ६४ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी भेरीगंगा नगर कार्यपालिकाले यो निर्देशिका जारी गरेको छ ।

परिच्छेद- १: संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ: (१) यस निर्देशिकाको नाम "विद्यालय समायोजन तथा दरबन्दी मिलान कार्यान्वयन निर्देशिका, २०७६" रहेको छ ।

(२) यो निर्देशिका भेरीगंगा नगरपालिका अन्तर्गतका सम्पूर्ण सामुदायिक र संस्थागत गरी दुवै प्रकारका विद्यालयको हकमा लागू हुनेछ ।

(३) यो निर्देशिका भेरीगंगा नगरपालिकाको नगर कार्यपालिकाले स्वीकृत गरेको मितिदेखि लागू हुनेछ ।

२. विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस निर्देशिकामा,

(क) "ऐन" भन्नाले शिक्षा ऐन, २०२८ (संशोधनसहित) सम्भन्धित ।

(ख) "केन्द्र" भन्नाले शिक्षा तथा मानवश्रोत विकास केन्द्र सम्भन्धित ।

(ग) "दरबन्दी मिलान" भन्नाले विद्यार्थी संख्या कम भई विद्यालय समायोजन भएका र यस निर्देशिकाको कार्यान्वयन हुनुभन्दा अघि र पछि शिक्षक विद्यार्थी अनुपात कम भएका शिक्षकहरूलाई

दरबन्दी कम भएका वा कुनै प्रकारको दरबन्दी नभएका विद्यालयहरूमा व्यवस्थापन गर्ने कार्यलाई सम्भन्नुपर्छ ।

(घ) “नगरपालिका” भन्नाले भेरीगंगा नगरपालिकालाई सम्भन्नु पर्छ ।

(ङ) “नियमावली” भन्नाले शिक्षा नियमावली, २०५९ (संशोधनसहित) सम्भन्नु पर्छ ।

(च) “विद्यालय समायोजन” भन्नाले ऐनको दफा १५ र नियमावलीको नियम १२ (क), स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ को (ज) अनुसार दुई वा दुई भन्दा बढी विद्यालयहरू एक आपसमा गाभ्ने वा एक आपसमा गाभी नयाँ विद्यालय स्थापना गर्ने वा विद्यालयको तह वा कक्षा घटाउने बढाउने वा विद्यालय बन्द गर्ने समेतको कार्यलाई सम्भन्नु पर्छ ।

(ग) “विद्यालय क्षेत्र विकास योजना” भन्नाले मन्त्रालयद्वारा सन् २०१६ देखि सन् २०२२ सम्म राष्ट्रिय रूपमा कार्यान्वयन गर्ने गरी स्वीकृत शैक्षिक योजना तथा कार्यक्रमलाई सम्भन्नुपर्छ ।

(क) “मन्त्रालय” भन्नाले शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय सम्भन्नुपर्छ ।

परिच्छेद-२

विद्यालय समायोजन र दरबन्दी मिलान सम्बन्धी व्यवस्था

३. विद्यालय समायोजन गर्ने कार्यविधि:

१=यो निर्देशिका प्रारम्भ हुँदाका बखत सञ्चालनमा रहेका विद्यालयमध्ये एक विद्यालय अर्को विद्यालयको नजिक दूरीमा रहेर सीमित जनसङ्ख्यालाई सेवा पुऱ्याएका तर आधारभूत विद्यालय (कक्षा १-३ वा १-५ वा १-८) का रूपमा सञ्चालन गर्नका लागि न्यूनतम आधारहरू पनि पूरा हुन नसक्ने विद्यालयलाई नजिकको विद्यालयसँग गाभी सञ्चालनमा ल्याईनेछ ।

२. माध्यमिक तह (कक्षा ९-१० वा ९-१२) सञ्चालनमा रहेका विद्यालयहरूका लागि पनि यो व्यवस्था लागू हुनेछ ।

३=विद्यालय समायोजन वा गाभ्ने सम्बन्धी ऐन तथा नियमावली, नगर शिक्षा ऐन, २०७५ र यस निर्देशिकाको व्यवस्था कार्यान्वयन गर्ने सम्बन्धमा नगरपालिकाले निर्णय प्रकृत्यामा सरलीकृत गर्नेछ ।

४=विद्यालय समायोजन र दरबन्दी मिलानका लागि आवश्यक सहयोग जुटाउन नगरपालिकाले सम्बन्धित निकायहरूसँग समन्वय र सहकार्य गर्नेछ ।

५=नगरपालिकाबाट विद्यालय समायोजन र दरबन्दी मिलानका कार्यक्रमको अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा उपलब्धिको समीक्षा गरी आगामी कार्यक्रमलाई मार्ग निर्देशन गरिनेछ ।

६. यो निर्देशिका प्रारम्भ हुँनुभन्दा अघि समायोजन भएका प्रारम्भिक बालशिक्षा र विद्यालयहरूलाई यसै कार्यविधि बमोजिम भएको मानिने छ ।

४. **विद्यालय समायोजनका आधारहरू** : (१) ऐनको दफा १५ र नियमावलीको नियम १२ (क) को अतिरिक्त स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ र नगरपालिकाको नगर शिक्षा ऐन, २०७५ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी नगर शिक्षा समितिले दुई वा दुईभन्दा बढी सामुदायिक विद्यालयहरूलाई गाभी एउटा विद्यालयमा कायम गर्न वा स्थान परिवर्तन गर्न वा तह तथा कक्षा घटाउन देहायको आधारमा गर्न सकिने छ ।

(क) दुई वा सोभन्दा बढी विद्यालयको परीसर एक आपसमा जोडिएको,

(ख) दुई वा सोभन्दा बढी विद्यालयबीचको पैदल दूरी ३० मिनेटभन्दा कम रहेको,

(ग) कुनै विद्यालयमा देहायको विद्यार्थी सङ्ख्या कायम नरहेमा र भविष्यमा पनि उक्त विद्यार्थी सङ्ख्या पुग्ने पर्याप्त आधार नदेखिएमा

क्र.सं.	कक्षा	न्यूनतम विद्यार्थी संख्या	कैफियत
१	बालविकास केन्द्र	१०	
२	१-३	३०	
३	१-५	४०	
४	६- ८	४५	
५	९-१०	४०	
६	११-१२	५०	

तर नजिकको दूरीमा अन्य विद्यालय नभएको तथा अलगगै वस्ती भएको भौगोलिक विकटता भएमा त्यस्तो विद्यालय र दूरी आधा घण्टाभन्दा कम भएको तर न्यूनतम विद्यार्थी संख्या नपुगेमा विद्यालय गाभ्न बाध्य पारिने छैन ।

(घ) नजिकको दूरीमा रहेका र आपसमा गाभीएर उच्च तहको विद्यालयको हैसियत प्राप्त गर्न चाहने दुई वा सोभन्दा बढी विद्यालय ।

(ङ) जनसङ्ख्या वृद्धि दर कम भएको, जनसङ्ख्या वृद्धि घट्दो दरमा भएको र भविष्यमा पनि जनसङ्ख्या नबढ्ने खालको समुदायमा स्थापना भएका दुई वा सोभन्दा बढी विद्यालयहरू ।

(च) दुई वा दुई भन्दा बढी विद्यालय गाभी नयां विद्यालय स्थापना गर्न, ठाउँ परिवर्तन गर्न वा तह तथा कक्षा घटाउनका लागि सम्बन्धित विद्यालय र वडाको रायमा नगर शिक्षा समितिले तोकिएको स्थानमा विद्यालय स्थापना वा कक्षा तथा तह घटाउने कार्य गर्नेछ ।

(छ) विद्यालय गाभिएपछि कायम भएको विद्यालयको नाममा गाभिने विद्यालयहरूको सबै चल अचल सम्पत्ति दाखिल खारेज गरी नयां कायम हुने विद्यालयको नाममा कायम गर्नका लागि नगर शिक्षा समितिको सिफारिसमा मालपोत कार्यालयमा पठाउनुपर्नेछ ।

(ज) खण्ड (छ) बमोजिम सम्पत्ति दाखेल खारेज भएको व्यहोराको जानकारी नगरपालिकाले मन्त्रालय र केन्द्र समेतलाई दिनु पर्नेछ ।

(झ) एक भन्दा बढी प्रारम्भिक बालशिक्षा कक्षा सञ्चालन भएका विद्यालयका प्रारम्भिक बालशिक्षा कक्षाको सन्दर्भमा यो कार्यविधि लागू हुनुभन्दा अघिनै शिक्षा विकास कोष सञ्चालन कार्यविधि, २०७६ बमोजिम गरिएको व्यवस्थापनलाई निरन्तरता दिइनुका साथै उक्त कक्षाहरूलाई प्रभावकारी व्यवस्थापन गरिने छ । प्रारम्भिक बालशिक्षा कक्षा नपुगेका विद्यालयहरूमा नगरपालिकाले अस्थायी कोटा सिर्जना गरेर प्रारम्भिक बालशिक्षाको व्यवस्थापन गरिने छ । यो कार्यविधि लागू हुनु भन्दा अघि विद्यालय समायोजन भएका चार वटा साविकका विद्यालयमा सञ्चालित प्रारम्भिक बालशिक्षा कक्षा निर्धारित न्यूनतम मापदण्डमा सञ्चालन भएको नपाईएमा उक्त कक्षा नपुग भएका र नगरपालिकाले सञ्चालन गरेका विद्यालयमा समायोजन गरिने छ । समायोजन गरिएका प्रारम्भिक बालशिक्षामा काम गर्ने सहयोगी कार्यकर्ता स्वतः समायोजन हुने गरी व्यवस्थापन गरिनेछ ।

(ञ) नगरपालिकाभित्र सञ्चालित दुई वादुई भन्दा बढी संस्थागत विद्यालयहरूले विद्यालय गाभनका लागि विद्यालय व्यवस्थापन समितिको सिफारिससहित माग भै आएमा नगर शिक्षा समितिले त्यस्ता विद्यालयहरूलाई गाभ्न सक्नेछ ।

(ट) उपदफा (ञ) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि नगरपालिकाभित्र सञ्चालनमा रहेका संस्थागत विद्यालयहरूले नियमावलीले निर्धारण गरेको न्यूनतम पूर्वाधार पूरा नगरेमा नगर शिक्षा समितिले त्यस्ता विद्यालयहरूको स्थलगत अनुगमन गरी नियमानुसार न्यूनतम पूर्वाधार भएको नपाएमा विद्यालयको सञ्चालक र वडा समितिको राय लिई गाभ्न वा बन्द गर्न सक्नेछ ।

(ठ) संस्थागत विद्यालयहरूले साविकको जिल्ला शिक्षा कार्यालय वा यस नगरपालिकाबाट प्राप्त अनुमति अनुसारको तह वा कक्षा सञ्चालन गरेको नपाईएमा नगर शिक्षा समितिले त्यस्ता विद्यालयको सञ्चालनमा नआएको तह वा कक्षा घटाउन वा हटाउन सक्नेछ ।

५. दरबन्दी मिलान समिति : १) यस कार्यविधि बमोजिमको नियम ६ बमोजिमको आधारमा दरबन्दी मिलान गर्नका लागि देहायको दरबन्दी मिलान समिति रहने छ ।

क) शाखा अधिकृत, शिक्षा, युवा तथा खेलकूद शाखा : संयोजक

ख) सामाजिक विकास समितिका संयोजकले तोकको सामाजिक विकास समितिको सदस्य : सदस्य

ग) शिक्षक महासंघ, भेरीगंगा नगरपालिकाका अध्यक्ष : सदस्य

घ) शिक्षक महासंघ, भेरीगंगा नगरपालिकाका सचिव : सदस्य

ड) अधिकृत/सहायक, शिक्षा, युवा तथा खेलकूद शाखा : सदस्य सचिव

२) समितिले बैठकमा नगर प्रमुख, नगर उपप्रमुख, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत र शिक्षा, युवा तथा खेलकूद शाखा प्रमुखलाई आमन्त्रित सदस्यका रूपमा आमन्त्रण गर्न सक्ने छ ।

३) समितिले दरबन्दी मिलानको स्पष्ट खाका तयार गरी २०७६ भदौ मसान्तसम्म शिक्षा, युवा तथा खेलकूद शाखामा पेश गर्नुपर्ने छ ।

४) शाखाले समितिबाट प्राप्त दरबन्दी मिलानको प्रतिवेदन र सो सम्बन्धी कार्यलाई अन्तिमीकरण गरी नगर शिक्षा समितिबाट स्वीकृत गराई कार्यान्वयन गर्ने छ ।

६. दरबन्दी मिलानका आधारहरू

१) नगर शिक्षा समितिले प्रारम्भिक बालशिक्षादेखि कक्षा ५ सम्म सञ्चालन भएका विद्यालयमा न्यूनतम रूपमा प्रतिकक्षा एक जना शिक्षक रहने गरी र माथिल्लो कक्षाहरूमा विषयगत रूपमा शिक्षक व्यवस्थापन गर्ने कार्यलाई प्राथमिकताका साथ अगाडी बढाउनेछ ।

२) शिक्षक विद्यार्थी अनुपात कम भएका शिक्षकहरूलाई दरबन्दी कम भएका वा कुनै प्रकारको दरबन्दी नभएका विद्यालयहरूमा शिक्षक व्यवस्थापन गर्न दरबन्दी मिलानका देहायका आधारहरू लिईनेछ ।

क) दुई वा दुई भन्दा बढी विद्यालयहरू एक आपसमा गाभिएमा,

ख) शिक्षक विद्यार्थी अनुपात तपसीलको भन्दा कम भएमा,

क्र.सं.	कक्षा	न्यूनतम शिक्षक संख्या	कैफियत
१	१-३	३	प्रारम्भिक बालशिक्षा सहित (समावेशीताको आधार अनुसार)
२	१-५	४	प्रारम्भिक बालशिक्षा सहित (समावेशीताको आधार अनुसार)
३	६- ८	३	भाषा, गणित/विज्ञान र सामाजिक
४	९-१०	३	भाषा, गणित/विज्ञान र सामाजिक
५	११-१२	२	नेपाली र अंग्रेजी

ग) यस निर्देशिकामा उल्लेखित न्यूनतम शिक्षक दरबन्दी संख्याभन्दा बढी भएका विद्यालयमा शिक्षक विद्यार्थी अनुपात देहायबमोजिम भएमा तहगत वा विषयगत रुपमा कनिष्ठताका (नियुक्ति) आधारमा नजिकको उही वडाको विद्यालय वा नजिकको वडाको विद्यालयमा दरबन्दीसहित शिक्षकलाई व्यवस्थापन गरिनेछ ।

क्र.सं.	कक्षा	शिक्षक विद्यार्थी अनुपात
१	१-३	१:२५
२	१-५	१:३०
३	६- ८	१:३५
४	९-१०	१:४०
५	११-१२	१:४५

घ) कुनै पनि प्रकारको दरबन्दी नभएका तर न्यूनतम विद्यार्थी संख्या भई सञ्चालनमा आईरहेका विद्यालयहरूमा दरबन्दी मिलानका क्रममा शिक्षक व्यवस्थापनमा प्राथमिकतामा राखिनेछ ।

(ङ) शिक्षक विद्यार्थी अनुपात कम भएका विद्यालयमा कार्यरत तहमा तोकिएको भन्दा माथिल्लो तहको योग्यता भएको शिक्षकलाई माथिल्लो कक्षा सञ्चालन भएको नजिकको विद्यालयमा शिक्षक स्वयंको इच्छाले जान चाहेमा तहगत वा विषयगत रुपमा शिक्षक व्यवस्थापन हुने गरी दरबन्दी मिलान गरिनेछ ।

७. प्रधानाध्यापकको व्यवस्थापन : क) नगरपालिकाअन्तर्गतका विद्यालयहरूमा कुशल र नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्नका लागि प्रधानाध्यापकको व्यवस्थापन देहायबमोजिम गरिने छ ।

अ)आधारभूत र माध्यमिक विद्यालयहरूमा सम्बन्धित तहमा क्रमशः स्थायी, अस्थायी र राहत अनुदान कोटामा कार्यरत शिक्षकहरूमध्येबाट जेष्ठता, वरिष्ठता र योग्यतालाई मुख्य आधार मानि प्रधानाध्यापकको व्यवस्थापन गरिने छ ।

आ) माध्यमिक तहको हकमा नगरपालिकाभित्रमा कार्यरत माध्यमिक तहका स्थायी शिक्षकहरूलाई नगरपालिकाअन्तर्गतका पायक पर्ने माध्यमिक विद्यालयमा निश्चित समयका लागि साविककै विद्यालयमा दरबन्दी रहने गरी काजका रुपमा प्रधानाध्यापक बनाई व्यवस्थापन गरिने कार्यलाई प्राथमिकता दिइनेछ । प्रधानाध्यापकको रुपमा कामकाज गर्नका लागि काजमा पठाइएको उक्त शिक्षकको सट्टामा निज कार्यरत विद्यालयमा शिक्षक तथा विद्यालय कर्मचारी नियुक्ति तथा

व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७६ बमोजिम शून्य दरबन्दी भएको विद्यालयमा प्राप्त कोटामा नियुक्त स्वयंसेवक शिक्षकलाई काजमा ल्याएर व्यवस्थापन गरिने छ ।

इ) आधारभूत तहमा सम्बन्धित तहमा योग्यता पुगेका शिक्षकलाई प्रधानाध्यापक बनाउने कार्यलाई अगाडी बढाइने छ । स्थायी, अस्थायी र राहत अनुदान कोटामा कार्यरत शिक्षकमध्येबाट क्रमशः प्राथमिकताका आधारमा विद्यालयमा प्रधानाध्यापक व्यवस्थापन गरिने छ ।

ई) संस्थागत विद्यालयहरूको हकमा न्यूनतम योग्यता, अध्यापन अनुमतिपत्र र सम्बन्धित तहको शिक्षकको रूपमा प्राप्त गरेको नियुक्तिलाई प्रधानाध्यापकको मुख्य आधार मानि प्रधानाध्यापकको व्यवस्थापन गरिने छ ।

उ) हाल नगरपालिकाअन्तर्गत विभिन्न सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयहरूमा कार्यरत प्रधानाध्यापक नगर शिक्षा ऐन, २०७५ र यो कार्यविधि बमोजिमको भएमा पुनःव्यवस्थापन गरिने छैन ।

द. विद्यालयको स्तरवृद्धिका लागि हुने समायोजन:

(१) आधारभूत र माध्यमिक विद्यालयका रूपमा हाल सञ्चालनमा रहेका तर स्तर वृद्धि गर्न आवश्यक देखिएका र समायोजनका लागि आधार पूरा नभएका विद्यालयकालागि निम्नलिखित विकल्प छनोट गर्न दिई समायोजन गरिनेछः ।

(क) कक्षा १-३ सम्म सञ्चालन नहुने प्रारम्भिक विद्यालयका रूपमा स्तर वृद्धि गर्ने न्यूनतम आधार पूरा नभएका विद्यालयले समुदाय र स्थानीय निकायसँगको सहकार्यमा प्रारम्भिक बालविकास केन्द्रको रूपमा सञ्चालन हुने विकल्प छान्न पाउनेछन् ।

(ख) कक्षा १-५ सम्म सञ्चालन हुने विद्यालयका रूपमा स्तर वृद्धि गर्न आधार पूरा नभएका विद्यालयले कक्षा १-३ सम्मको प्रारम्भिक विद्यालयका रूपमा सञ्चालनमा रहन पाउनेछन् ।

(ग) कक्षा १-८ सम्म सञ्चालन हुने आधारभूत विद्यालयका रूपमा स्तर वृद्धि भई सञ्चालनमा आउन आधारहरू पूरा नभएका विद्यालयले कक्षा १-५ कारूपमा सञ्चालन हुन पाउनेछन् ।

(घ) कक्षा ९-१० सम्म सञ्चालन हुने माध्यमिक विद्यालयको रूपमा स्तर वृद्धि भई सञ्चालनमा आउन आधारहरू पूरा नभएका विद्यालयले आधारभूत विद्यालयको रूपमा सञ्चालन हुन पाउने छन् ।

(ङ) कक्षा ११- १२ सम्म अनुमति/स्वीकृति लिई न्यून विद्यार्थी भई आधारभूत भौतिक सुविधा समेत नभएका विद्यालयहरू कक्षा १० सम्म माध्यमिक विद्यालयको रूपमा सञ्चालन हुन पाउने छन् ।

९. समायोजन हुने वा गाभिएका विद्यालयको नामाकरण:

1=दुई वा दुई भन्दा बढी विद्यालयहरू आपसमा गाभिएर नयाँ ठाउँमा विद्यालय स्थापना हुनेभएमा गाभिएको विद्यालयको नाम वा राष्ट्रियता, स्थानियता र ऐतिहासिकता भल्किने नयाँ नाम राख्न सकिनेछ । तर नियमावलीको नियम १५४ को विद्यालयको नामाकरण सम्बन्धी व्यवस्थाअनुसार कुनै व्यक्ति, स्मारक वा ऐतिहासिक चीजवस्तुको नामबाट विद्यालयको नाम राखिएको रहेछ भने व्यक्ति, स्मारक वा ऐतिहासिक चीजवस्तुको नामबाट विद्यालयको नाम राख्नुपर्नेछ ।

2=समायोजन हुने वा गाभिने विद्यालयका सरोकारवाला समुदायले नगर शिक्षा समितिको सिफारिसमा गाभिएको विद्यालय भवनमा शिशु कक्षा, वैकल्पिक शिक्षा, सामुदायिक सिकाइ केन्द्र वा वाचनालय वा अन्य कार्यालय वा कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न सक्ने छ ।

3=समायोजन भै सञ्चालनमा नरहेका विद्यालयभएको स्थानमा भविष्यमा पुनः विद्यालय सञ्चालनकालागि न्यूनतम विद्यार्थी सङ्ख्या भएमा र विद्यालय सञ्चालन गर्न पर्ने आवश्यक देखिएमा विद्यालय सञ्चालन गर्न नगर शिक्षा समितिले अनुमति दिन सक्नेछ ।

परिच्छेद-३

भौतिक, शैक्षिक व्यवस्थापन र अनुदान सम्बन्धी व्यवस्था

१०. विद्यालय समायोजन पछि गर्नुपर्ने भौतिक व्यवस्थापन:

1=विद्यालय समायोजन वा गाभिएपछि उक्त विद्यालयमा रहेका फर्निचर, पाठ्यसामग्रीलगायतका अन्य शैक्षिक सामग्री गाभिएको विद्यालयको नाममा जिन्सी दाखिला गर्नुपर्नेछ ।

2=विद्यालय समायोजन वा गाभिएपछि गाभिएको विद्यालयमा रहेका शैक्षिक प्रयोजनमा काम नलाग्ने पुराना शैक्षिक सामग्री र माल सामानको विवरण तयार गरी त्यस्ता मालसामानको सालाखाला न्यूनतम मूल्य कायम गरी आवश्यक कारबाहीका लागि सम्बन्धित वडामा पेश गर्नु पर्नेछ, र वडा शिक्षा समितिले समर्थन गरेको मूल्यमा लिलाम गरी प्राप्त हुन आएको रकम विद्यालयको कोषमा जम्मा गर्नु पर्नेछ ।

3=विद्यालय समायोजन वा गाभिएपछि गाभिएको विद्यालयको आयआर्जनमा प्रयोग भएका जग्गाजमिनमा कृषि, पशुपालन, ब्यावसायिक खेती गरिएको रहेछ भने त्यसको निरन्तरताको लागि गाभिएको विद्यालयले योजना सहित सम्बन्धित वडा कार्यालयमा पेश गर्नुपर्नेछ ।

4=अनुमतिवा स्वीकृति रद्द गरिएको वा बन्द गरिएको विद्यालयको चल अचल सम्पत्ति नगर शिक्षा समितिको सिफारिसमा नजिकको विद्यालय वा गाभिएको विद्यालयले प्रयोग गर्न पाउने छ ।

११. प्राथमिकता दिइने:

१. दुई वा दुईभन्दा बढी विद्यालय एक आपसमा सामयोजन भई गाभिएमा त्यसरी गाभिएका विद्यालयको भौतिक एवम् शैक्षिक सुविधा व्यवस्थापनको लागि संघ, प्रदेश र नगरपालिकाबाट प्राप्त हुने बजेट र कार्यक्रममा प्राथमिकता दिइने छ ।

2=विद्यालय समायोजन वा गभिएपछि उक्त विद्यालयमा भवन, शौचालय, फर्निचर आदि निर्माण गर्न अत्यावश्यक भएमा उक्त कार्यको लागि संघ, प्रदेश वा नगरपालिकामा भौतिक सुविधा विस्तारको शीर्षकमा आउने अनुदान पहिलो प्राथमिकताक्रममा उपलब्ध गराउनुपर्नेछ ।

१२. विद्यालय समायोजन पछि गर्नुपर्ने शैक्षिक व्यवस्थापन:

1=विद्यालय समायोजन पछि वा तह वा कक्षा घटाइएपछि विद्यालयमा आवश्यकताभन्दा बढी भएका शिक्षकलाई नगर शिक्षा समितिको पुल दरवन्दीमा राखी अर्को व्यवस्था नभए सम्मको लागि समायोजन भएकै वा गाभिएकै विद्यालयमा कामकाज गर्न लगाउन सकिने छ ।

2=गाभिएको विद्यालयमा आवश्यकभन्दा बढी शिक्षक सङ्ख्या रहन गएमा नजिकैको पायक पर्ने विद्यालयहरूमा आवश्यकता र यस कार्यविधिले तोकेको आधारमा नगर शिक्षा समितिको निर्णयानुसार पदस्थापना गरिनेछ ।

3=यो कार्यविधि प्रारम्भ हुनुभन्दा अघि वा पछि विद्यालय समायोजन गर्दा बन्द भएका स्वीकृत प्राप्त विद्यालयको तहगत सङ्ख्या नगरपालिकाको पुलमा रहने छ । त्यसरी पुलमा रहेको विद्यालय सङ्ख्यामा नबढाई नगरपालिकाभित्र नक्साङ्कनका आधारमा विद्यालय खोल्न आवश्यक देखिएमा र पुर्वाधार पूरा भएको खण्डमा नगर शिक्षा समितिले विद्यालय सञ्चालनको लागि अनुमति दिन सक्नेछ ।

१३. विद्यालय समायोजन पछि गर्नुपर्ने अन्य व्यवस्थापन:

क) विद्यालय समायोजनपछि समायोजन भई जाने विद्यालयको कर्मचारी समेत स्वतः समायोजन भएको मानिनेछ । समायोजन हुने विद्यालयको कर्मचारीको व्यवस्थापन अर्को व्यवस्था नहुञ्जेलसम्म गाभिएर जाने विद्यालयमा नै करारमा व्यवस्थापन गर्न सो अनुदान कोटा नगरपालिकाको पुलमा राखिनेछ । सो वडामा वा नजिकको वडाको कुनै विद्यालयको उही पदको कर्मचारीको पद अनिवार्य अवकाश वा अन्य कारणले रिक्त भएमा त्यस्ता फाजिलमा रहेका वा अवकाश भएका कर्मचारीलाई व्यवस्थापन गरी पुलमा रहेको अनुदान कोटा स्वतःखारेजीहुनेछ ।

ख) विद्यालय समायोजनपछि समायोजन भई जाने विद्यालयको प्रारम्भिक बालशिक्षामा कार्यरत सहजकर्तालाई प्रारम्भिक बालशिक्षा कोटा नभएको विद्यालयमा समायोजन गरिने छ ।

परिच्छेद-४

विद्यालय समायोजन सम्बन्धी नगरपालिका अन्तर्गतका निकायहरूको काम

१४. विद्यालय व्यवस्थापन समितिको काम:

१. विद्यार्थी संख्या कम भई विद्यालयमा शिक्षक व्यवस्थापन गर्न असजिलो भएको भनि आफ्नो विद्यालयको सेवाक्षेत्रभित्रका बालबालिकाहरूको पहुँच विद्यालयमा सहज हुने गरी नजिकको विद्यालयमा समायोजन गर्ने तथा तह वा कक्षा घटाउने निर्णय गर्ने वा नगर शिक्षा समितिलाई राय पेश गर्ने तथा विद्यालय समायोजन तथा दरबन्दी मिलान सम्बन्धी कार्यमा सहयोग गर्ने ।

१५. वडा शिक्षा समितिको काम:

१. विद्यार्थी संख्याको अनुपातमा विद्यालयमा शिक्षक व्यवस्थापन गर्न र आफ्नो वडा क्षेत्रभित्रका बालबालिकाहरूलाई विद्यालय शिक्षामा समतामूलक पहुँच पुर्याउन नेतृत्वदायी भूमिका खेल्ने ।

२. आफ्नो वडाभित्रका विद्यालयहरूमा विद्यार्थी संख्याका आधारमा शिक्षकको व्यवस्थापन गर्न वा तह वा कक्षा थप गर्न तथा घटाउन नगर शिक्षा समितिलाई राय पेश गर्ने तथा विद्यालय समायोजन तथा दरबन्दी मिलान सम्बन्धी कार्यमा सहयोग गर्ने ।

१६. नगर शिक्षा समितिको काम:

1=विद्यालय समायोजन वा गाभ्ने सम्बन्धी कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि नगरपालिकाभित्रका विद्यालयहरूको अवस्था अध्ययन गरी विद्यालय समायोजन र दरबन्दी मिलान सम्बन्धमा बैठक, छलफल र अन्तर्क्रिया कार्यक्रम सञ्चालन गरी सुभावहरू संकलन गर्ने ।

2=विद्यालय नक्सांकनका आधारमा तोकिएका स्थानमा विद्यालय सञ्चालन गर्ने गराउने कार्यका लागि सम्बन्धित सरोकारवालाहरूको सहकार्यमा विद्यालय रहने स्थान निर्धारण गरी त्यस्तो स्थानको जग्गाको स्वामित्व विद्यालयका नाममा कायम गर्न निर्णय गर्ने ।

3=विद्यालय व्यवस्थापन समिति र सम्बन्धित वडा समितिसँग आवश्यकतानुसार परामर्श एवम् छलफल गरी स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ र शिक्षा ऐनले दिएको अधिकार प्रयोग गरी तथा यस निर्देशिकामा भएको व्यवस्था र शर्तका आधारमा विद्यालय समायोजन र दरबन्दी मिलान गर्ने ।

४. नगर शिक्षा ऐन, २०७५ र यस कार्यविधि बमोजिम सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयका प्रधानाध्यापकको व्यवस्थापन गर्ने ।

परिच्छेद -५

विविध

१७. निर्देशिकामा संशोधन : नगरकार्यपालिकाले सरोकारवाला निकाय वा व्यक्तिहरूको परामर्शमा यस निर्देशिकामा संशोधन गर्न सक्नेछ ।

१८. बांझिएमा गर्ने: यस निर्देशिकाको व्यवस्था ऐन तथा नियमावलीसँग बांझिएमा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ तथा शिक्षा ऐनबमोजिम भएको हुनेछ ।

१९. व्याख्या: यस निर्देशिकामा भएका व्यवस्थाको व्याख्या नगरपालिकाबाट हुनेछ र नगरपालिकाबाट भएको व्याख्या नै अन्तिम हुनेछ ।

आज्ञाले,
कमल प्रसाद पौडेल
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत